

LBRIS

We know
books

LUCIAN PRICOP

**DICȚIONAR EXPLICATIV
AL
LIMBII ROMÂNE**

EDITURA CARTEX 2000

A

a¹ s.m. Prima literă a alfabetului limbii române; sunet (vocală) notat cu această literă.

a² interj. **1.** Exclamație care exprimă admirație, surprindere, supărare etc. **2.** Exclamație care însoțește reamintirea bruscă a ceva.

abajúr, abajururi s.n. Apărătoare de sticlă, de metal etc. fixată la o lampă, care îndreaptă razele de lumină în direcția dorită.

abandón, abandonuri s.n. **1.** Faptul de a abandona. **2.** (Dr.) ~ *de familie* = părăsirea familiei, a copiilor etc. de către persoana care are obligația legală de a-i întreține.

abandoná, abandonez vb. I tr. și intr. A părăsi, a lăsa la voia întâmplării pe cineva sau ceva; a renunța (definitiv) la ceva.

abáte, abát vb. III. **1.** Tr., refl. și intr. A (se) îndepărta de la un drum de urmat, de la o anumită direcție, (fig.) de la o normă, de la o linie de conduită etc. Refl. A se opri în treacăt undeva sau la cineva (părăsind drumul inițial). **2.** Refl. (Despre fenomene ale naturii, nenorociri). A veni pe neașteptate (și cu intensitate).

abátere, abateri s.f. **1.** (Dr.) Încălcare a unor dispoziții legale. **2.** (Tehn.) Diferența dintre valoarea măsurată și cea reală a unei mărimi.

abatór, abatoare s.n. Loc unde se sacrifică animalele pentru consum.

abătút, -ă, abătuți, -te adj. Descurajat, deprimat.

abcés, abcese s.n. Puroi acumulat într-un țesut sau într-un organ.

abdicá, abdic vb. I intr. A renunța la tron; (fig.) a renunța la ceva, a se resemna.

abdomén, abdomene s.n. Partea corpului dintre torace și bazin, în care se află stomacul și intestinele.

aberránt, -ă, aberranți, -te adj. Care constituie o aberație; anormal.

aberráție, aberații s.f. **1.** Abateră de la normal; (p. ext.) absurditate. **2.** (Fiz.) Deformare a unei imagini produse de un instrument optic.

abiá adv. **1.** Cu greu, anevoie. **2.** Foarte puțin (cantitativ sau intensiv); de foarte puțină vreme.

abíl, -ă, abili, -e adj. Îndemânic, iscusit; descurcăreț.

abilitá, abilitéz vb. I tr. A-i recunoaște cuiva o anumită calificare, în urma unei probe.

abis, abisuri s.n. Prăpastie adâncă.

abjéct, -ă, abjecți, -te adj. Care inspiră repulsie, dispreț; josnic.

abjécție, abjecții s.f. Faptă sau atitudine abjectă.

abnegáție s.f. Devotament (dus până la sacrificiu).

abolí, abolesc vb. IV tr. (Jur.) A desființa o instituție, o stare social-politică, anumite uzanțe; a anula o lege.

aboná, abonez vb. I tr. și refl. A face un abonament.

abonament, abonamente s.n. Convenție prin care, în schimbul unei sume de bani, se obține, pe o anumită perioadă, dreptul de a folosi anumite servicii publice, de a primi un ziar etc.

abordá, abordez vb. I. **1.** Intr. (Despre nave) A se apropia de bordul altei nave; a se ciocni de altă navă, de un dig etc. A acosta. **2.** Tr. A opri pe cineva pentru a-i vorbi. **3.** Tr. A începe studiarea, tratarea unui subiect, a deschide vorba despre ceva.

abreviá, abreviez vb. I tr. A prescurta un cuvânt, o denumire etc.

abrogá, abrog vb. I. tr. A scoate din vigoare o lege sau un alt act normativ; a anula, a suprima.

abrupt, -ă, abrupti, -te adj. (Despre forme de relief) Cu pantă foarte înclinată.

abrutizá, abrutizez vb. I tr. și refl. A deveni sau a face să devină insensibil, ca o brută.

absént, -ă, absenți, -te adj. Care lipsește. (Fig.) Distrat, neatent.

absentá, absentez vb. I intr. A lipsi dintr-un loc unde ar trebui să fie prezent.

absolút, -ă, absoluți, -te adj., adv. **1.** Adj. Care este independent de orice condiții și relații; care nu comportă excepții, perfect. **2.** Adv. (cu valoare de superlativ) Perfect, exact, întocmai.

absolvént, -ă, absolvenți, -te s.m. și f. Persoană care a absolvit un an școlar, un ciclu sau o formă de învățământ. **absolví, absolvesc** vb. IV tr. **1.** A termina un an școlar, un ciclu sau o formă de învățământ. **2.** (Dr.) A scuti de pedeapsă.

absorbí, absorb vb. IV tr. **1.** A încorpora (un gaz, un lichid). **2.** (Fig.) A preocupă mult, a interesa.

absorbție, absorbtii s.f. **1.** Fenomen prin care un lichid sau un solid încorporează din afară o substanță. **2.** (Fiz.) Fenomenul reținerii de către un corp a unei părți din energia radiată care cade asupra lui.

abstinent, -ă, abstinenți, -te s.m. și f. Persoană care se abține de la unele alimente, băuturi, de la satisfacerea unor necesități fiziologice etc.

abstráct, -ă, abstracți, -te adj. **1.** Care este gândit în mod separat de realitatea directă. **2.** Conceput în mod prea general; greu de înțeles.

abstractizare s.f. Operație a gândirii prin care se desprind și se rețin numai însușirile și relațiile esențiale ale obiectului cercetat.

absúrd, -ă, absurzi, -de adj. Care contravine logicii.

absurditate, absurdități s.f. Caracterul a ceea ce este absurd; idee, lucru absurd.

abține, abțin vb. III refl. A se reține de la ceva.

abundá, pers. 3 abúndă vb. I intr. A se găsi sau a avea în cantitate mare.

abundént, -ă, abundenți, -te adj. Care abundă.

abundénță s.f. Cantitate mare; belșug, bogăție.

aburí, aburesc vb. IV tr. și refl. A (se) acoperi cu picături fine provenite din condensarea aburilor.

abúz, abuzuri s.n. **1.** Încălcare a legalității, faptă ilegală. ~ de putere = faptă săvârșită de cineva prin depășirea atribuțiilor sale. **2.** Exces în folosirea unui lucru.

ac, ace s.n. **1.** Ustensilă subțire de metal, servind la cusut. **2.** Nume dat unor obiecte asemănătoare cu acul (**1**), având diverse întrebuințări: *ac cu gămălie*; *ac de seringă*; *ac indicator* (la aparate de măsurat) etc. **3.** Organ în formă de ac (**1**), de apărare sau de atac, al unor animale sau insecte. **4.** Frunză subțire și ascuțită, caracteristică coniferelor.

academie, academii s.f. **1.** Instituție superioară de cultură și știință care cuprinde savanți, literați, artiști etc. **2.** Nume dat unor școli de învățământ superior.

acalmie s.f. Perioadă de liniștire temporară a vântului, a valurilor. (Fig.) răstimp de liniște într-o perioadă frământată.

acapará, acaparez vb. I tr. A pune stăpânire (cu forța) pe ceva.

accelerá, accelerez vb. I tr. A mări viteza de deplasare a unui mobil sau de funcționare a unui sistem tehnic; a grăbi (o acțiune).

accelerat, -ă, accelerați, -te adj. Care are o viteză sau o frecvență din ce în ce mai mare (peste cea normală). *Tren ~ și* substantivat, n. = tren care are viteză mai mare decât a personalului și care nu oprește în toate stațiile.

acceleratór, acceleratoare s.n. **1.** Mecanism care servește la variația turației unui motor. **2.** Instalație complexă pentru accelerarea microparticulelor (electroni, protoni etc.) până la viteze foarte mari.

accelerație, accelerații s.f. Variație a vitezei unui corp.

accént, accente s.n. **1.** Pronunțare mai intensă sau pe un ton mai înalt a unei silabe dintr-un cuvânt ori a unui cuvânt dintr-un grup sintactic; expresie a vocii, intonație; (concr.) semn grafic prin care se marchează această pronunțare. **2.** Fel particular de a pronunța, specific unui grai sau unei limbi.

accentuá, accentuez vb. I. **1.** Tr. A marea accentul (**1**) prin semnul grafic sau prin intonație. **2.** Tr. (Fig.) A sublinia o idee, a o întări. **3.** Refl. (Fig.) A se intensifica.

acceptá, accept vb. I tr. A fi de acord cu...; a consimți să...

acces, accese s.n. **1.** Posibilitate sau drept de a pătrunde ori de a ajunge undeva. Manifestare bruscă, la intervale variabile, a unor tulburări organice; izbucnire violentă a unei stări sufletești. **3.** (Inform.) Faptul de a accesa.

accesá, accesez vb. I tr. (Inform.) A efectua o operație de căutare și obținere a unei informații înregistrate în memoria unui calculator.

accesibil, -ă, accesibili, -e adj. **1.** La care se poate ajunge (ușor). **2.** Care este ușor de înțeles.

accesóriu, -ie, accesorii adj., s.n. (Obiect, piesă) care servește unui ansamblu fără a face parte integrantă din acesta.

accidentá, accidentez vb. I refl. și tr. A suferi sau a provoca cuiva un accident.

accidental, -ă, accidentali, -e adj. Întâmplător.

acél, aceá, acei, acele adj. dem. (Precedând substantivul) Care este relativ depărtat de vorbitor; (pop. și fam.) ăla. -Var. (urmând substantivul) **acéla, acéea.**

acéla, acéea, aceia, acelea pron. dem. Indică pe cineva sau ceva care este relativ depărtat de vorbitor; (pop. și fam.) ăla.

acélași, acéeași, aceiași, aceleași pron. și adj. dem. (care este) tot (sau chiar) acela; (care este) ca mai înainte, neschimbat.

acérb, -ă, acerbi, -e adj. Înverșunat, necruțător.

acést, acéastă, acești, aceste adj. dem. (precedând substantivul) Care este relativ apropiat de vorbitor. -Var. (urmând substantivul) **acésta, acéasta.**

acésta, acéasta, aceștia, aceștea pron. dem. Indică pe cineva sau ceva care este relativ apropiat de vorbitor.

acétic, -ă adj. *Acid* ~ = lichid incolor, cu miros înțepător, folosit în industria farmaceutică, a coloranților, în alimentație.

achită, *achit* vb. I 1. Tr. și refl. A (-și) plăti o obligație materială sau morală. 2. Tr. (Jur.) A declara pe cineva nevinovat.

achiziție, *achiziții* s.f. Procurare de obiecte rare în condiții avantajoase.

achiziționă, *achiziționez* vb. I tr. A procura prin achiziție.

acid, -ă, *acizi*, -de adj., s.m. 1. S.m. (Chim.) Substanță care, în soluție apoasă, are gust acru și înroșește hârtia albastră de turnesol, iar în combinație cu metale formează săruri. 2. Adj. Care are proprietățile unui acid (1).

aclamă, *aclam* vb. I tr. A-și manifesta, prin aclamații, aprobarea sau entuziasmul față de cineva sau de ceva.

aclimatiză, *aclimatizez* vb. I tr. A adapta o plantă sau un animal la un climat nou.

acnee s.f. Boală de piele caracterizată prin apariția, mai ales pe față, a unor coșuri.

acoladă, *acolade* s.f. Semn grafic în formă de arc care unește cuvinte, formule, cifre etc.

acolit, *acoliți* s.m. Persoană care ajută pe cineva într-o acțiune reproabilă.

acomodă, *acomodez* vb. I refl. A se deprinde cu noi condiții de viață, de muncă etc.

acomodare, *acomodări* s.f. Acțiunea de a se acomoda; autoreglare a organelor de simț în vederea percepției optime a stimulilor.

acompaniă, *acompaniez* vb. I tr. 1. A executa partea de acompaniament a unei piese muzicale. 2. A însoți pe cineva.

acompaniament, *acompaniamente* s.n. Totalitatea elementelor armonice, ritmice, care însoțesc o melodie în armonie cu aceasta.

acont, *aconturi* s.n. Sumă de bani plătită anticipat din pretul unor servicii sau furnituri, ca garanție.

acoperi, *acopăr* vb. IV tr. 1. A așeza peste un obiect sau peste o ființă ceva, a înveli. 2. A pune peste un obiect deschis ceva, a astupa. 3. A ascunde, a tănuși. 4. A depăși în intensitate, a înăbuși un zgomot, o melodie etc. 5. (Mil.) A lua măsuri de protecție a trupelor și a obiectivelor împotriva atacurilor inamice.

acoperire, *acoperiri* s.f. 1. Acțiunea de a acoperi. 2. (Ec.) Fond de valori certe pe baza cărora băncile de emisie asigură convertirea bancnotelor. Posibilitate de a face față unei cheltuieli.

acord, *acorduri* s.n. 1. Înțelegere, învoială între două sau mai multe persoane. 2. (Gram.) Concordanță de număr, gen, caz sau persoană între formele cuvintelor și determinanțele lor.

acordă, 1, 2 *acórd*, 3 *acordez* vb. I tr. 1. A da ceva cu bunăvoință, cu atenție. 2. A stabili un acord gramatical. 3. A aduce tonurile unui instrument muzical la înălțimea corectă.

acordeón, *acordeoane* s.n. Instrument muzical portabil, cu burduf, claviatură și butoane.

acostă, *acostez* vb. I 1. Intr. (Despre nave) A se apropia (în vederea legării) de chei, de țarm etc. 2. Tr. (Fig.) A opri pe cineva din drum și a i se adresa în mod supărător.

acredită, *acreditez* vb. I tr. A numi și a trimite, în altă țară sau la o manifestare publică, un împuternicit (diplomat, ziarist).

acri, *acresc* vb. IV tr. și refl. A face să devină sau a deveni (mai) acru; (refl.; despre alimente) a se altera, a se strica.

acrobát, -ă, *acrobați*, -te s.m. și f. Gimnast specializat în acrobații.

acrobație, *acrobații* s.f. Exercițiu dificil de gimnastică sau de echilibristică.

acrostih, *acrostihuri* s.n. Poezie în care literele inițiale ale versurilor alcătuiesc un cuvânt sau o propoziție.

á cru, -ă, *acri*, -e adj. 1. Care are gustul ca al oțetului. 2. (Fig.; despre oameni) Morocănos, ursuz.

act, *acte* s.n. 1. Document eliberat de o autoritate, prin care se atestă un fapt, o obligație etc. 2. Manifestare a activității umane; acțiune, faptă. 3. Principala subîmpărțire a unei opere dramatice.

activ, -ă, *activi*, -e adj., s.n. 1. Adj. Care participă în mod efectiv la o acțiune. 2. Adj. (Chim.) *Substanță* ~ă = substanță care intră ușor în reacții. 3. Adj. (Ec.; despre operații economice) La care veniturile sunt mai mari decât cheltuielile. 4. S.n. (Ec.) Totalitatea mijloacelor economice aparținând unei întreprinderi, instituții sau organizații economice.

activă, *activez* vb. I. 1. Intr. A desfășura o activitate (1). 2. Tr. A face ca ceva să devină activ, a pune în acțiune.

activitate, *activități* s.f. 1. Ansamblu de acte fizice, intelectuale și morale făcute în vederea unui anumit rezultat; manifestare a unei energii, a unei forțe; muncă, ocupație. 2. (Fiziol.) ~ *nervoasă superioară* = activitate a etajelor superioare ale sistemului nervos prin care se realizează adaptarea la mediu a organismului animal și uman. 3. ~ *solară* = ansamblul fenomenelor care au loc la suprafața Soarelui (petele, erupțiile, protuberanțele etc.).

actual, -ă, *actuali*, -e adj. Care există sau care se petrece în momentul de față; de acum, din prezent.

actualitate, *actualități* s.f. Timpul de față, prezent. Faptul de a fi actual; (la pl.) evenimente la ordinea zilei, curente.

actualiză, *actualizez* vb. I. tr. A face ca ceva să devină actual.

acțiună, *acționez* vb. I 1. Intr. A face, a întreprinde ceva. 2. Intr. A exercita o influență asupra cuiva sau a ceva. 3. Tr. A face să funcționeze un sistem tehnic.

acționár, -ă, *acționari*, -e s.m. și f. Persoană care posedă acțiuni (5).

acțiune, *acțiuni* s.f. 1. Faptul de a acționa (1); activitate întreprinsă pentru atingerea unui scop. 2. Exercițierea unei forțe sau a unei influențe asupra cuiva ori a ceva. 3. (Gram.) Starea, mișcarea, procesul etc. exprimate de verb. 4. Desfășurarea evenimentelor într-o operă literară. 5. (Ec.) Hârtie de valoare care dovedește participarea deținătorului la capitalul unei societăți și pe baza căreia acesta primește dividende.

acuarélă, *acuarele* s.f. 1. Culori (2) care se folosesc în pictură, fiind diluate cu apă. 2. Tehnică picturală în care se folosesc acuarele (1). 3. Pictură executată cu acuarele (1).

acúm adv. 1. În momentul de față, în împrejurările actuale; imediat. 2. Înainte cu... (socotind din momentul acesta). - Var. **acúma**.

acumulă, *acumulez* vb. I tr. A aduna, a strânge, a înmagazina.

acumulatór, -e, *acumulatoare*, m. *acumulatori* s.n., s.m. Aparat sau rezervor folosit pentru înmagazinare de energie sau de agenți energetici.

acústic, -ă, *acustici*, -ce adj., s.f. 1. Adj. Care emite, transmite sau recepționează unde sonore; care se referă la sunete. 2. S.f. Calitatea de a propaga sunetele și de a ușura perceperea lor.

acút, -ă, *acuți*, -te adj. 1. (Despre dureri) Pătrunzător, violent; (despre boli) cu evoluție rapidă și manifestări de criză. 2. (Muz.; despre sunete) Înalt, ascuțit.

acuză, *acúz* vb. I tr. A învinovăți.

acuzare, acuzați s.f. Acțiunea de a acuza. Persoană care susține învinuirea într-un proces.

acuzat, -ă, acuzați, -te s.m. și f. Inculpat. **acuzativ, acuzative** „forme de acuzativ” s.n. (Gram.) Caz al declinării, cu funcție specifică de complement direct, iar atunci când este precedat de prepoziții, și cu alte funcții.

acuzător, -oare, acuzatori, -oare adj., s.m. și f. (Persoană) care acuză. **acvăriu, acvarii** s.n. Vas sau bazin cu apă în care se țin plante sau animale acvatice vii; loc în care se află astfel de bazine.

acvatic, -ă, acvatice, -ce adj. 1. Care trăiește în apă. 2. Format din apă. *Mediu acvatic.*

adaos, adaosuri s.n. Ceea ce se adaugă la ceva.

adaptă, adaptez vb. I. 1. Tr. A face să se potrivească, să corespundă. 2. Refl. A se acomoda.

adăpost, adăposturi s.n. 1. Construcție pentru protecția oamenilor sau a animalelor contra intemperiilor sau a primejdiilor; loc ferit unde se adăpostește cineva. 2. (Mil.) Construcție specială pentru protecția împotriva focului inamicului, a atacurilor aeriene etc.

adăpostii, adăpostesc vb. IV tr. și refl. A (se) feri, a (se) proteja (în adăpost 1).

adăugă, adăug vb. I. 1. Tr. A mai pune peste..., a pune în plus. A completa (cele spuse sau scrise). 2. Tr. și refl. A (se) alătura, a (se) alipi.

adânc, -ă, 1, 2, 3 adânci, 4 adâncuri adj., s.n. 1. Adj. (Despre ape, cavități etc.) Al cărui fund se află la distanță (mare) de marginea de sus. 2. Adj. Întins până departe în linie orizontală (*pădure adâncă*) sau verticală (*rădăcini adânci*). 3. Adj. (Fig.) Puternic, intens, profund. 4. S.n. Adâncime (considerată vertical sau orizontal).

adânci, adâncesc vb. IV. 1. Tr. A face să fie mai adânc (1). 2. Refl. A intra, a pătrunde în adâncime, a înainta spre interior. 3. Tr. (Fig.) A pătrunde cu mintea, a studia în profunzime. 4. Refl. (Fig.) A se lăsa absorbit de ceva, a se confundă în...

adâncime, adâncimi s.f. 1. Însușirea de a fi adânc (1); distanță de la suprafața unei adâncituri sau a unei ape până la fundul ei. 2. Depărtare (într-un spațiu, într-o pădure etc.). 3. Profunzime, intensitate.

adâncitură, adâncituri s.f. Parte scobită a unei suprafețe.

adecvat, -ă, adecvați, -te adj. Corespunzător, potrivit.

ademeni, ademenesc vb. IV tr. A atrage, a ispiti; a amăgi; a seduce.

ademenitor, -oare, ademenitori, -oare adj. Care ademenește.

adept, -ă, adepți, -te s.m. și f. Persoană care adoptă și susține o teorie, o doctrină, care împărtășește convingerile cuiva.

aderă, ader vb. I intr. 1. A fi în favoarea unei ideologii, a unui partid etc. 2. A se ține lipit de ceva.

adesea adv. În repetate rânduri, de multe ori.

adevăr, adevăruri s.n. 1. Oglindirea fidelă a realității în gândire; concordanță între cunoștințele noastre și realitate. 2. Justețe, exactitate.

adevărat, -ă, adevărați, -te adj. 1. Conform cu adevărul. 2. Care nu poate fi pus la îndoială, real.

adeveri, adevaresc vb. IV tr. și refl. A (se) dovedi, a (se) confirma ca adevărat (1).

adeverință, adeverițe s.f. Înscriș prin care se atestă un fapt, un drept etc.

adeziune, adeziuni s.f. 1. Aderare la o idee, la un partid etc. 2. (Fiz.) Fenomen care se manifestă la contactul dintre două corpuri de naturi diferite, datorită atracției dintre moleculele acelor corpuri.

adeziv, -ă, adezivi, -e adj., s.m. 1. Adj. (Despre materiale) Care aderă; care are proprietatea de a lipi. 2. S.m. Produs chimic care permite încheierea a două suprafețe.

ad-hoc adv. Aname pentru acest scop. (Adjectival) *Divanurile ad-hoc.*

adiă, pers. 3 adie vb. I intr. 1. (Despre vânt) A sufla ușor, lin. 2. (Despre mireme) a se propaga câte puțin, în unde ușoare.

adiacent, -ă, adiacenți, -te adj. Alăturat. *Unghiuri ~e* = (două) unghiuri situate în același plan, care au același vârf și o latură comună.

adică adv. 1. Cu alte cuvinte. 2. La urma urmei.

adiere, adieri s.f. Suflare ușoară de vânt.

adineăuri adv. Cu puțin înainte, nu de mult.

adio interj. Rămas bun (pentru totdeauna)! (Ironic) S-a terminat cu...

adițional, -ă, adiționali, -e adj. Care se adaugă la ceva. *Act adițional.*

adjectiv, adjective s.n. Parte de vorbire flexibilă care însoțește un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz și pe care îl determină. **adjectival, -ă, adjectivali, -e** adj. Care are valoare de adjectiv; care este exprimat printr-un adjectiv.

adjudecă, adjudec vb. I tr. 1. A atribui un bun scos la licitație persoanei care oferă prețul cel mai mare. 2. (Sport) *A-și ~ victoria* = a obține victoria într-o competiție.

adjunct, -ă, adjunți, -te s.m. și f., adj. (Persoană) imediat subordonată conducătorului unei instituții, al unei societăți, al unei organizații etc.

administra, administrez vb. I tr. 1. A conduce (o întreprindere, o instituție, un patrimoniu etc.). 2. A da unui bolnav un anumit medicament.

administrător, -oare, administra-tori, -oare s.m. și f. Persoană care administrează un bun sau un patrimoniu.

administrăție, administrații s.f. Organele prin care se efectuează administrarea unui bun, a unui patrimoniu etc. ~ *de stat* = formă de activitate a statului pentru realizarea funcțiilor sale. ~ *locală* = prefectul și/sau primarul împreună cu consiliile corespunzătoare din fiecare localitate sau județ.

admiră, admir vb. I tr. A privi pe cineva sau ceva cu un sentiment de încântare, a prețui.

admirativ, -ă, admirativi, -e adj., adv. 1. Adj. Care exprimă admirație. 2. Adv. Cu admirație.

admirător, -oare, admiratori, -oare s.m. și f. Persoană care admiră pe cineva sau ceva.

admirăție s.f. Sentiment de încântare, de apreciere deosebită față de cineva sau de ceva.

admisibil, -ă, admisibili, -e adj. Care poate fi admis.

admite, admit vb. III tr. 1. A considera, a recunoaște ca bun, a fi de acord. 2. A tolera, a îngădui.

admîtere, admîteri s.f. Acțiunea de a admite. *Examen de ~* = examen pe baza căruia un candidat poate fi primit într-o formă (superioară) de învățământ.

adnotă, adnotez vb. I tr. A face însemnări pe marginea unui text.

adolescență s.f. Perioadă a dezvoltării organismului uman, care are loc între vârsta pubertății și cea de adult.

adoptiv, -ă, adoptivi, -e adj. 1. (Despre copii) Care a fost adoptat. 2. (Despre o persoană) Care a adoptat (1) pe cineva.

adopție, adopții s.f. Act juridic prin care se adoptă.

adorá, ador vb. I tr. A admira mult; a iubi cu ardoare.

adorábil, -ă, adorabili, -e adj. Plin de farmec, minunat, încântător.

adorátor, -oáre, adoratori, -oare s.m. și f. Persoană care adoră pe cineva sau ceva.

adormi, adorm vb. IV. 1. Intr. și tr. A trece (sau a face să treacă) de la starea de veghe la starea de somn. 2. Intr. (Fig.; în limbajul bisericesc) A muri (1).

adormit, -ă, adormiți -te adj. 1. Care doarme (1). 2. (Fig.) Lipsit de vioiciune, de energie; lipsit de vigilență. 3. (Fig.; în limbajul bisericesc) Mort.

adresá, adresez vb. I. 1. Tr. și refl. A (se) îndrepta (cu) vorba către cineva, punându-i o întrebare, cerându-i o lămurire etc. Refl. A trimite, a înainta o cerere unei instituții, unei autorități. 2. Tr. A scrie adresa (1) pe o scrisoare sau pe un colet.

adrésă, adrese s.f. 1. Indicație pe scrisori, pe colete etc., conținând numele și domiciliul destinatarului. Date care indică domiciliul unei persoane. 2. Comunicare oficială scrisă, făcută de o instituție, de un organ administrativ etc.

adúce, aduc vb. III. 1. Tr. A lua pe cineva sau ceva cu sine și a veni într-un anumit loc. 2. Tr. A da unui lucru o anumită direcție sau înclinație, a-i imprima o anumită mișcare. 3. Tr. A produce, a crea; a pricinui. 4. Intr. A semăna (puțin) cu cineva.

adulmecá, adulmec vb. I intr. 1. (Despre animale) A simți cu ajutorul mirosului prezența cuiva sau a ceva. 2. (Fig.; despre oameni) A căuta să afle, să descopere ceva.

adúlt, -ă, adulți, -te adj., s.m. și f. (Organism, persoană) care a ajuns la maturitate.

adulter, -ă, adulteri, -e s.n., adj. 1. S.n. Încălcarea fidelității conjugale de către unul dintre soți. 2. Adj. (Despre soți) Care a încălcat fidelitatea conjugală.

aduná, adun vb. I. 1. Tr. A strânge la un loc; a aduce din toate părțile; a ridica de pe jos. 2. Tr. (Mat.) A face o adunare (2). 3. Tr. A pune deoparte bunuri materiale, a agonisi. 4. Refl. A se strânge laolaltă.

adunáre, adunări s.f. 1. Acțiunea de a (se) aduna; întrunire a mai multor persoane în vederea discutării unor probleme de interes comun. 2. Operație aritmetică fundamentală prin care se totalizează mai multe numere într-unul singur.

adunátură, adunături s.f. Grămadă formată prin strângerea la un loc a unor obiecte dispartate.

adverb, adverbe s.n. (Gram.) Parte de vorbire neflexibilă care determină un verb, un adjectiv sau un alt adverb, arătând locul, timpul, modul, cauza sau scopul.

adverbiál, -ă, adverbiali, -e adj. Care are valoare de adverb; care este exprimat printr-un adverb.

advérs, -ă, adverși, -se adj. Opus; contrar, potrivit.

adversár, -ă, adversari, -e s.m. și f. Persoană care luptă, în concurență cu alta, într-un proces, în sport etc. sau împotriva unei concepții, a unei teorii.

adversatív, -ă, adversativi, -e adj. Care exprimă o opoziție (Gram.) *Coordonare* ~ă = raport de coordonare care se stabilește între două unități sintactice prezentate de vorbitor ca opunându-se una alteia, fără a se exclude.

adversitáte, adversități s.f. Împrejurare potrivnică.

aer, 3 aere s.n. 1. Amestec de gaze care constituie atmosfera terestră. ~ *condiționat* = aerul din încăperi, trecut printr-un sistem special de ventilație. 2. Atmosferă, văzduh. 3. Înfațișare, aspect.

aerisi, aerisesc vb. IV tr. A lăsa să pătrundă într-o încăpere aer proaspăt; a expune un obiect de îmbrăcăminte la aer.

aerób, -ă, aerobi, -e adj. (Despre organisme) Care trăiește și crește numai în prezența oxigenului.

aeróbicá adj. *Gimnastică* ~ = gimnastică ce, prin mișcări rapide executate pe muzică, oxigenează organismul și-i dă suplțe.

aerodinámic, -ă, aerodinamici, -ce adj. (Despre vehicule) Construit în așa fel încât să întâmpine o rezistență cât mai mică la deplasarea în aer.

aeromodél, aeromodele s.n. Model de avion sau de planor de dimensiuni reduse.

aeronaútic, -ă, 2 aeronautici, -ce s.f., adj. 1. S.f. Știința și tehnica navigației aeriene și a producerii de mijloace pentru zbor. 2. Adj. Care se referă la navigația aeriană și la mijloacele de zbor.

aeronávă, aeronave s.f. Vehicul care se deplasează în aer.

aeropórt, aeroporturi s.n. Ansamblu format din terenul, clădirile și instalațiile necesare decolării, aterizării, adăpostirii și întreținerii aeronavelor.

aerospáțial, -ă, aerospaceali, -e adj. Referitor la zborurile în spațiul aerian sau extraterestru.

afácere, afaceri s.f. 1. Tranzacție comercială sau (mai ales) financiară. (Fam.) Întreprindere, acțiune cu rezultat favorabil. 2. Treabă, îndetălmire.

afaceríst, -ă, afaceriști, -ste s.m. și f. Persoană care operează (fără scrupule) în afaceri (1).

afără adv. Dincolo de marginile unui spațiu închis; în exterior.

aféct, afecte s.n. Denumire generică pentru stările sau reacțiile afective.

afectá, afectez vb. I tr. 1. A măhni, a întrista. 2. A simula o anumită stare sufletească.

afectát, -ă, afectați, -te adj. 1. Măhnit, întristat. 2. Prefăcut, nenatural.

afectivitáte s.f. Latură a vieții psihice a omului, care cuprinde emoțiile, sentimentele, afectele, pasiunile etc.

afectuós, -oásă, afectuoși, -oase adj. Care manifestă sau exprimă afecțiune (1).

afecțiúne, 2 afecțiuni s.f. 1. Simpatie, prietenie, atașament față de cineva.

2. Boală, stare patologică a unui organ.

afiliá, afilies vb. I refl. (Despre organizații, instituții etc.) A se alătura, subordonându-se, altei organizații sau instituții.

afinitáte, afinități s.f. Potrivire, apropiere între oameni datorită unor înclinații și manifestări comune.

afirmá, afirm vb. I. 1. Tr. A declara, a susține cu tărie. 2. Refl. A se distinge, a se remarca.

afirmatív, -ă, afirmativi, -e adj. Care conține o afirmație; care are un sens pozitiv.

afirmáție, afirmații s.f. Exprimare, susținere a unei păreri; (la pl.) cuvinte care exprimă o afirmare.

afiș, afișe s.n. Înștiințare, de obicei tipărită și expusă public, cuprinzând informații de interes general.

afișá, afișez vb. I. 1. Tr. A expune un afiș. 2. Tr. A manifesta în mod ostentativ o anumită atitudine. 3. Refl. (Fam.) A apărea (în societate) în tovărășia cuiva, pentru a face impresie.

află, *áflu* vb. I. 1. Tr. A lua cunoștință de ceva. 2. Tr. A găsi, a descoperi.

3. Refl. A fi într-un loc sau într-o situație oarecare.

afluent, *afuenți* s.m. Apă curgătoare care se varsă în altă apă curgătoare mai mare.

afón, *-ă, afoñi*, -e adj., s.m. și f. (Persoană) care cântă fals.

aforism, *aforisme* s.n. Maximă.

afumá, *afúm* vb. I. 1. Tr. A expune un aliment (mai ales carne sau produse din carne) la fum pentru a-l conserva. 2. Refl. A se acoperi cu un strat de fum. 3. Refl. (Despre mâncăruri) A căpăta un gust neplăcut de fum, în timpul expunerii la foc. 4. Refl. Fig. A se ameți cu alcool.

afumătorie, *afumătorii* s.f. Instalație sau cameră specială pentru afumarea alimentelor în scopul conservării lor.

afumăturá, *afumături* s.f. Aliment conservat prin expunere la fum.

agasá, *agasez* vb. I tr. A irita, a enerva (cu insistențele).

agasánt, *-ă, agasánti*, -te adj. Care agasează.

agátá, *agăt* vb. I. 1. Tr. A atârna ceva de un cui, de un cârlig etc. 2. Refl. A se prinde cu mâinile de ceva. (Despre plante) A se prinde, a se fixa prin organe speciale (ex. peri încârligați, cárcei). 3. Refl. (Despre țesături) A se prinde într-un obiect ascuțit (și a se rupe).

agéndá, *agende* s.f. 1. Carnet cu foi de calendar în care se notează zilnic ceea ce urmează să fie făcut. 2. Ordine de zi la o ședință.

agént, *-ă, agenți*, -te s.m. și f. 1. S.m. și f. Reprezentant oficial al unui stat, al unei instituții etc., având anumite însărcinări. *Agent fiscal. Agent de poliție.* ~ *economic* = persoană fizică sau juridică ce desfășoară o activitate economică de producție,

de comercializare a produselor, de servicii etc. ~ *secret* = persoană cu misiune secretă de a culege informații politice, militare, economice etc. dintr-o anumită țară. 2. S.m. Factor activ, care provoacă sau influențează un fenomen fizic, chimic etc. **agenție**, *agenții* s.f. 1. Reprezentanță a unei instituții ori a unei întreprinderi. 2. ~ *de presă* = instituție care culege informații din diverse domenii de activitate, interne și internaționale, și le difuzează organelor de presă, de radio și televiziune.

áger, *-ă, ageri*, -e adj. 1. Sprinten, iute în mișcări. Isteț, deștept. 2. (Despre privire) Vioi, pătrunzător.

agheásmá s.f. Apă sfințită.

agil, *-ă, agili*, -e adj. Care se mișcă ușor și repede; sprinten.

agilitáte s.f. Ușurință în mișcări.

agitá, *agit* vb. I. 1. Tr. și refl. A (se) mișca repede într-o parte și în alta. 2. Refl. A fi neliniștit, a se frământa. 3. Refl. A se împotrivi, a se revolta.

agitáție, *agitații* s.f. 1. Mișcare internă, încoace și încolo, de oameni, de vehicule etc. 2. Stare de neliniște excesivă.

aglomerá, *aglomerez* vb. I refl. A se aduna la un loc în număr mare, a se îngrămădi. (Despre un loc) A se umple de lume.

aglomerát, *aglomerate* s.n. Produs obținut prin acumularea de mineuri, substanțe granuloase etc.

aglomeráție, *aglomerații* s.f. Îngrămădire de persoane, de obiecte; înghesuială.

agonisí, *agonisesc* vb. IV tr. A câștiga prin muncă.

agramát, *-ă, agramăți*, -te adj., s.m. și f. (Persoană) care face greșeli elementare de exprimare în limba maternă; (p. ext.) incult.

agrár, *-ă, agrari*, -e adj. Referitor la proprietatea funciară; (despre o țară, o regiune) în care predomină agricultura.

agravá, *agravez* vb. I tr. și refl. A (se) face mai grav, a (se) înrăutăți.

agreá, *agreez* vb. I tr. A vedea cu ochi buni, a simpatiza.

agreábil, *-ă, agreabili*, -e adj. Plăcut; simpatice.

agregá, pers. 3 *agregă* vb. I refl. (Despre elemente) A se uni, a se alipi.

agregáre s.f. *Stare de ~* = fiecare dintre stările (solidă, lichidă, gazoasă sau de plasmă) sub care se pot prezenta substanțele.

agremént, *agreme* s.n. Plăcere, distracție.

agresá, *agresez* vb. I tr. A ataca pe cineva.

agresát, *-ă, agresăți*, -te adj. Supus unei agresiuni (2).

agresiúne, *agresiuni* s.f. 1. Atac armat împotriva unui stat. 2. Atac împotriva unei persoane.

agresív, *-ă, agresivi*, -e adj. Care atacă fără a fi provocat; predispus la ceartă.

agresór, *-oare, agresori*, -oare s.m. și f. Stat sau persoană care săvârșește o agresiune.

agricól, *-ă, agricoli*, -e adj. 1. Care se referă la agricultură; întrebuițat în agricultură; care provine din agricultură. 2. Agrar.

agricultúrá s.f. Cultivarea pământului și creșterea animalelor.

agronóm, *agronomi* s.m. Specialist în agronomie.

agronomie s.f. Complex de științe care studiază cultivarea rațională a plantelor.

ah interj. Exclamație care exprimă milă, durere, deznădejde, mulțumire, admirație.

ahá interj. Exclamație care exprimă satisfacția cuiva la înțelegerea unui lucru, la aflarea răspunsului la o întrebare.

aici adv. În acest loc; în aceste locuri (relativ) apropiate de vorbitor. – Var. *ací*.

aídoma adv. Întocmai, la fel.

aiévea adv., adj. 1. Adv. În realitate; cu adevărat. 2. Adj. Real; concret.

áisberg, *aisberguri* s.n. Bloc gigantic de gheață plutitor, desprins din ghețurile polare.

aiúrea adv., adj. invar. 1. Adv. Într-un loc neprecizat. 2. Adj. (Fam.) Zăpăcit, aiurit.

aiurít, *-ă, aiuriți*, -te adj., s.m. și f. (Persoană) cu mintea tulbură; (persoană) buimacă, zăpăcită.

ajún, *ajumuri* s.n. 1. Zi sau perioadă de timp care precedă un eveniment. 2. Faptul de a ajuna; zi în care se ajunează.

ajuná, *ajunez* vb. I intr. (În practicile religioase) A nu mânca nimic, a ține post negru.

ajúnge, *ajung* vb. III. 1. Intr. A sosi într-un anumit loc. 2. Tr. A sosi, venind din urmă, lângă o ființă sau lângă un vehicul. (Despre stări fizice sau sufletești) A cuprinde (pe cineva). *Îl ajunge oboseala.* 3. Intr. A reuși să atingă ceva așezat mai sus sau mai departe. A atinge un anumit nivel (de cantitate, de vârstă etc.) sau (fig.) un scop. 4. Intr. A deveni. *Va ajunge inginer.* 5. Intr. A fi în cantitate suficientă. 6. Refl. (Depr.) A parveni (1).

ajúr, *ajururi* s.n. Broderie făcută pe o țesătură din care s-au scos anumite fire.

ajustá, *ajustez* vb. I tr. A potrivi, a adapta.

ajutá, *ajút* vb. I. 1. Tr. A da cuiva ajutor. 2. Refl. A se servi de ceva sau de ceva ca ajutor.

ajutór, -oáre, ajutoare s. 1. S.n. Sprijin, îndrumare, susținere acordate cuiva. (Cu valoarea de interjecție) Strigăt al celor care se află în primejdie. 2. S.m. și f. Persoană care ajută pe cineva într-o activitate, într-o acțiune.

al, a, ai, ale art.pos. 1. Înaintea unui pronume posesiv: *un coleg al meu*; înaintea unui substantiv în genitiv: *o soră a vecinei*. 2. Înaintea numeralilor ordinale: *locul al treilea*.

alái, alaiuri s.n. 1. Mulțime de oameni care însoțesc o personalitate, o ceremonie etc. Mulțime de oameni care se țin după cineva. 2. Suită a unui suveran.

aláltáieri adv. În ziua care o precedă pe cea de ieri.

alarmá, alarme vb. I. 1. Tr. A pune în stare de alarmă. 2. Tr. și refl. (Fig.) A (se) neliniști, a (se) speria.

alarmánt, -ă, alarmanți, -te adj. Îngrijorător, neliniștitor.

alarmá, alarme s.f. 1. Semnal prin care se anunță un pericol iminent. 2. Neliniște care cuprinde o colectivitate anunțată despre o primejdie iminentă.

aláptá, aláptez vb. I tr. A hrăni un nou-născut cu propriul lapte secretat de glandele mamare.

aláturá, alátur vb. I tr. și refl. A (se) așeza alături. Refl. (Fig.) A adera la o mișcare, la o cauză.

aláturát, -ă, aláturați, -te adj. Care se află alături; anexat.

aláturi adv. (Local) În imediată apropiere. (Modal) Împreună cu altul.

alb, -ă, albi, -e adj., s.n. 1. Adj. De culoarea laptelui, a zăpezii. *Carne ~ă* = carne de pasăre sau de pește. *Armă ~ă* = armă cu lamă de oțel. *Noapte ~ă* = noapte fără somn. (Pop.) 2. Adj. Cărunt. 3. S.n. Culoare obținută prin sinteza celor șapte culori fundamentale ale spectrului luminii. *~ul ochiului* = sclerotică.

albastru, -ă, albaștri, -stre adj., s.n. 1. Adj. Care are culoarea cerului senin. 2. S.n. Una dintre culorile fundamentale ale spectrului luminii, situată între verde și indigo.

albí, albesc vb. IV. 1. Tr. și refl. A deveni sau a face să devină mai alb (1). 2. Intr. A încărungi.

álbie, albiu s.f. 1. Vas ușor alungit, folosit pentru spălătul rufelor, la frământatul pâinii etc. 2. Porțiune a unei văi, acoperită permanent sau temporar de apă.

albiná, albine s.f. Insectă cu corpul negru-auriu, cu aparatul bucal adaptat pentru supt, care trăiește în familii și produce miere și ceară.

albinárit s.n. Apicultură.

albúm, albume s.n. Volum în care se păstrează fotografiile, mărci poștale etc.

albuș, albușuri s.n. Substanță albă-transparentă, care înconjoară gălbenușul oului de păsări, de reptile etc.

alcalín, -ă, alcalini, -e adj. (Chim.) Care are proprietățile unei baze.

alcátuít, alcátuiesc vb. IV tr. și refl. 1. Tr. A face, a construi, a întocmi. 2. Refl. A lua ființă, a se forma. 3. Tr. A forma împreună, a constitui.

alcátuít, alcátuiri s.f. Compoziție, structură.

alchimíe s.f. Activitate ocultă practică în evul mediu, care urmărea să transforme metalele în aur și să descopere piatra filozofală și elixirul vieții.

alchimíst, alchimiști s.m. Persoană care se ocupa cu alchimia.

alcoól, m. alcoolu „atomi de ~”, n. *alcooluri* „sortimente de ~” s.m., s.n. 1. S.m. Lichid incolor, obținut prin fermentarea zaharurilor din fructe, din cereale etc. și folosit la prepararea băuturilor spirtoase, ca dezinfectant etc. 2. S.n. Băutură alcoolică.

alcoólic, -ă, alcoolici, -ce adj., s.m. și f. 1. Adj. Care conține alcool (1). 2. Adj., s.m. și f. (Persoană) care consumă în mod abuziv băuturi alcoolice.

aleán, aleanuri s.n. Durere sufletească, amărăciune, supărare. Melancolie, dor.

aleatóriu, -ie, aleatorii adj. Care este supus întâmplării, care depinde de ceva nesigur.

alegátór, -oáre, alegători, -oare s.m. și f. Persoană care votează la alegeri.

alége, alég vb. III. 1. Tr. A-și fixa preferințele, a se hotări. 2. Tr. A desemna pe cineva prin vot. 3. Tr. și refl. A (se) deosebi de rest, a (se) separa. 4. Refl. A rămâne cu ceva de pe urma...

alégere, alegeri s.f. (La pl.) Desemnare prin vot a persoanelor ce urmează să conducă un stat, o organizație etc. sau să reprezinte o colectivitate în organele conducătoare ale acestora.

alegóric, -ă, alegorici, -ce adj. Care reprezintă o alegorie.

alegorie, alegorii s.f. Procedeu artistic constând în exprimarea unei idei abstracte prin mijloace simbolice concrete; operă artistică în care se folosește acest procedeu.

aleliúia interj. Formulă folosită ca refren în cântările bisericesti, exprimând bucurie, laudă, preamărire.

aléne adv. Fără grabă.

alergá, alérg vb. I intr. 1. A fugi după cineva sau ceva; a participa la alergări (2). 2. A se repezi într-o anumită direcție. 3. A umbra de colo până colo (după treburi).

alergáre, alergări s.f. 1. (La pl.) Denumire dată probelor atletice de fugă. 2. Curse de cai.

alergátúrá, alergături s.f. Deplasări dese după diverse treburi.

alérgic, -ă, alergici, -ce adj. 1. Care se referă la alergie. 2. (Despre persoane) Care face ușor alergie.

alergíe, alergii s.f. Stare patologică de reacție a organismului față de anumite substanțe.

alért, -ă, alerți, -te adj. Sprinten, iute.

alértá, alerte s.f. Alarmă, neliniște cu privire la o primejdie iminentă.

alés, -eásá, aleși, -se adj. 1. Deosebit de alții; remarcabil, distins. 2. Desemnat prin vot.

alfabét, alfabete s.n. 1. Totalitatea literelor folosite în scrierea unei limbi, așezate într-o anumită ordine. *~ul Morse* = alfabet constituit din puncte și linii, folosit în telegrafie. 2. (Inform.) Totalitatea simbolurilor care stau la baza unui limbaj de programare.

alfabetizá, alfabetizez vb. I tr. 1. A învăța (pe un analfabet) să scrie și să citească. 2. A așeza în ordine alfabetică.

algebrá s.f. Ramură a matematicii care studiază operațiile aritmetice, făcând abstracție de valorile lor numerice, numerele fiind înlocuite cu litere.

algorít, algoritmi s.m. (Log., mat.) Ansamblu de reguli de calcul aplicabil la un anumit tip de operații matematice, în vederea rezolvării lor.

aliá, aliez vb. I refl. A se uni prin înțelegere cu cineva în vederea unei acțiuni comune.

aliáj, aliaje s.n. Amestec rezultat fie prin topirea laolaltă a două sau a mai multor metale sau a unor metale cu metaloizi, fie prin difuzarea unuia în masa celorlalte.

aliánță, alianțe s.f. 1. Înțelegere politică între state, pe baza unui tratat; legătură între două sau mai multe grupuri în vederea realizării unui scop comun. 2. *Rudă prin ~* = persoană devenită, în urma căsătoriei, rudă cu rudele soțului (sau ale soției).

aliát, -ă, aliați, -te adj., s.m. și f. (Stat, partid, persoană etc.) care a încheiat o alianță (1).

alibí, alibiuri s.n. Dovadă că, în momentul săvârșirii unei infracțiuni, învinuitul se afla în altă parte decât unde a avut loc infracțiunea.

alienát, -ă, alienați, -te adj., s.m. și f. ~ *mental* = nebun (1).

alifíe, alifii s.f. Preparat farmaceutic sub formă de pastă unsuroasă, folosit extern.

aligatór, aligatori s.m. Specie de crocodil, cu botul lat, care trăiește în apele Chinei și ale Americii de Nord.

alimént, aliménte s.n. Produs natural sau preparat, care conține substanțe nutritive și servește ca hrană.

aliméntá, aliménte vb. I. 1. Refl. A consuma alimente. 2. Tr. A asigura cu energie, cu combustibil, cu materie primă etc. o mașină, un sistem tehnic etc.

alimentáție s.f. Faptul de a (se) alimenta.

alíná, alín vb. I tr. și refl. 1. (Despre suferințe) A face să scadă sau a scădea în intensitate. 2. (Despre persoane) A (se) potoli, a (se) liniști.

alineát, alineate s.n. Rând care începe mai la dreapta decât celelalte rânduri dintr-un text; fragment de text care începe cu un asemenea rând.

aliniá, alinez vb. I tr. și refl. 1. Tr. A (se) așeza în linie dreaptă. 2. Refl. (Despre țări) A se asocia într-o grupare pe baza unui tratat.

alintá, alint vb. I. 1. Tr. A dezmierdă. 2. Tr. și refl. A (se) răsfăța (2).

almanáh, almanahuri s.n. 1. Publicație anuală cuprinzând diverse date informative, bucăți beletristice etc., precedate, de obicei, de un calendar. 2. Publicație periodică pentru un anumit domeniu de activitate.

alocá, alóc vb. I tr. A destina o sumă de bani sau bunuri materiale unui anumit scop.

alocáție, alocații s.f. Sumă de bani sau bunuri materiale care se alocă. Ajutor acordat de stat, în anumite condiții, unei persoane.

alócúri adv. Loc. adv. *Pe~* = în unele locuri.

alpinísm s.n. Sport montan care cuprinde ascensiunile și escaladarea locurilor greu accesibile.

alt, áltá, álti, -te adj. (Întotdeauna precedă substantivul) Diferit de cel despre care este vorba.

altár, altare s.n. 1. Ridicătură de piatră pe care se aduceau jertfe zeilor. 2. Masă de cult sau parte a bisericii unde se află masa de cult pe care se oficiază liturgia.

áltádatá adv. 1. În trecut. 2. În viitor.

áltceva pron. nehot. Alt lucru.

áltcineva pron. nehot. Altă persoană.

áltcumva adv. Altfel (1).

áltteori adv. În alte rânduri (din trecut sau din viitor).

alterá, alterez vb. I. 1. Refl. (Mai ales despre materii organice, alimente). A se transforma sub acțiunea mediului înconjurător, înrăutățindu-se. 2. Tr. A modifica în rău.

alterná, alternez vb. I intr. și tr. A lua sau a face să ia succesiv unul locul altuia.

alternánță, alternanțe s.f. Faptul de a alterna.

alternatív, -ă, alternativi, -e adj. Care alternează. *Curent electric* ~ = curent electric a cărui intensitate își schimbă sensul în mod periodic.

alternatívă, alternative s.f. Posibilitatea de a alege între două situații care se exclud.

áltfel adv. 1. În alt mod. *De~* = însă, cu toate acestea. 2. În caz contrar, dacă nu...

áltíst, -ă, áltiști, -ste s.m. și f. (Muz.) Persoană cu voce de alto.

áltítúđine, áltitudini s.f. Înălțimea unui punct de pe suprafața terestră, raportată la nivelul mării sau la alt punct de referință.

áltmínteri adv. 1. Altfel (1). 2. Altfel (2).

álttruísm s.n. Atitudinea celui care are ca scop binele semenilor săi.

álttruíst, -ă, áltruíști, -ste adj. Care dă dovadă de altruism.

álttul, áltá, áltii, áltete pron. nehot. Ține locul unui nume de ființă sau de lucru diferite de cele despre care este vorba. *Acest măr nu-mi place, dá-mi áltul.*

álttúndeva adv. În altă parte.

áltúát, áltuaturi s.n. Amestec omogenizat de făină, apă sau lapte, ingrediente etc. din care se prepară pâine, cozonac etc.

áltumíníu s.n. Metal ușor, argintiu, folosit în tehnică la confecționarea pieselor ușoare.

áltón, áltum s.m. Arbust sau arbore cu fructe achene, cu miez comestibil, bogat în grăsimi.

áltóná, áltum s.f. Fructul alunului. ~ *de pământ* (sau *americană*) = arahidă.

áltunecá, áltunec vb. I intr. 1. A-și pierde echilibrul (și a cădea), călând pe o suprafață lucioasă. 2. A se deplasa ușor din locul în care era așezat.

áltunecáre, áltunecări s.f. ~ *de teren* = Deplazare a unei porțiuni de teren aflate în pantă, în urma ploilor îndelungate sau abundente.

áltungá, áltung vb. I tr. 1. A obliga pe cineva să părăsească un loc. A goni din urmă pe cineva, a fugări. 2. A îndepărta de la sine.

áltungi, áltungese vb. IV tr. și refl. A (se) face mai lung (și mai subțire).

áltuviúne, áltuviuni s.f. Material (mâl, nisip, pietriș etc.) adus de apele curgătoare și depus pe fundul albiei, pe maluri sau la vărsare.

áltúzie, áltuzii s.f. Referire la cineva sau la ceva, făcută în mod indirect.

áltveólá, áltveole s.f. Fiecare dintre cavitățile maxilarelor în care cresc dinții. ~ *pulmonară* = fiecare dintre micile cavități de la extremitatea bronhiilor.

áltábil, -ă, áltábili, -e adj. Binevoitor, politicos, prietenos.

áltábitáte, áltábitáți s.f. Însușirea de a fi amabil; faptă, vorbă amabilă.

áltgám, áltgame s.n. 1. Aliaj de mercur cu alt metal. 2. (Fig.) Amestec de elemente eterogene.

áltanét, áltanete s.n. Obiect sau sumă lăsate ca garanție pentru o datorie sau o lucrare.

áltanetá, áltanetez vb. I tr. A lăsa ceva ca amanet.

áltánt, -ă, áltanți, -te s.m. și f. Persoană care întreține legături intime de dragoste cu alta, în afara căsătoriei.

áltár, -ă, 1, 2 áltári, -e adj., s.n. 1. Adj. Care are gustul caracteristic pelinului, chininei. 2. Adj. Dureros, chinuitor. 3. S.n. Chin, necaz, durere, jale.

áltárníc, -ă, áltárnici, -ce adj. Neîndurător, cumplit. (Adverbial) Strașnic, grozav.

áltátór, -oáre, áltátóri, -oare s.m. și f., adj. 1. (Persoană) căreia îi place ceva, având predilecție pentru aceasta; (persoană) care este dispusă să cumpere ceva. 2. (Persoană) care se ocupă cu o anumită activitate (mai ales artistică), fără a fi profesionist în aceasta.

áltázóáná, áltázóane s.f. (În mitologia greacă) Persoană aparținând unui trib legendar de pe țărmul asiatic al Mării Negre, de femei războinice și călărețe neîntrecute, care își tăiau sânul drept pentru a putea mânui mai ușor arcul.

amăgi, *amăgesc* vb. IV tr. A ademni, a isipiti, a înșela.

amăgire, *amăgiri* s.f. Vorbă, faptă înșelătoare; speranță deșartă.

amănunt, *amănunte* s.n. Element secundar, lucru mărunț, detaliu. *Cu de-~ul* = până în cele mai mici detalii.

amănunțit, *-ă, amănunțiti, -te* adj., adv. 1. Adj. Care cuprinde multe amănunte. 2. Adv. Cu de-amănuntul.

amărăciune, *amărăciuni* s.f. Tristețe profundă, mâhnire.

amărât, *-ă, amărâți, -te* adj. Necăjit, trist; nenorocit.

amăreală, *amăreli* s.f. Gust amar. **amără**, *amărăsc* vb. IV tr. și refl. 1. A căpăta sau a face să capete un gust amar. 2. (Fig.) A (se) întrista, a (se) mâhni.

amărui, *-uie, amărui* adj. Cu gust ușor amar.

amână, *amân* vb. I tr. 1. A lăsa îndeplinirea unui lucru pentru mai târziu. 2. A nu răspunde la termen unei obligații față de cineva.

amândoi, *-două* num. col. Și unul, și altul.

ambalá, *ambalez* vb. I. 1. Tr. A înveli ceva într-un ambalaj. 2. Refl. (Despre motoare) A depăși viteza de rotație normală. 3. Refl. (Fig.; despre oameni) A se lăsa purtat de sentimente; a se antrena într-o discuție aprinsă.

ambarcăție, *ambarcații* s.f. Mijloc de navigație de dimensiuni mici.

ambasadă, *ambasade* s.f. Reprezentanță diplomatică a unui stat pe lângă altul, condusă de un ambasador.

ambasador, *ambasadori* s.m. Agent diplomatic cu rangul cel mai înalt; șeful unei ambasade.

ambiánt, *-ă, ambiánți, -te* adj. (Despre mediu, atmosferă) Înconjurător.

ambiántă, *ambianțe* s.f. Mediu (natural, social, moral etc.) în care trăiește cineva sau în care se află ceva.

ambiguitate, *ambiguități* s.f. Înșușirea de a fi ambiguu. Expresie echivocă.

ambiguu, *-uă, ambiguu, -ue* adj. Neclar, echivoc.

ámбии, *-ele* num. col. Amândoi.

ambiție, *ambiții* s.f. Voință puternică de a-și afirma personalitatea, de a realiza ceva, (depr.) de a dobândi glorie, onoruri.

ambiționá, *ambiționez* vb. I. 1. Tr. A stărni în cineva ambiție. 2. Refl. A fi stăpânit de ambiție; a se încăpățâna.

ambițios, *-oasă, ambițioși, -oase* adj. 1. Stăpânit de ambiție. 2. Care denotă ambiție.

ambreiáj, *ambreiaje* s.n. Dispozitiv folosit la cuplarea și decuplarea în timpul funcționării a unei mașini de forță cu o mașină de lucru, a unui motor cu un mecanism.

ambulánt, *-ă, ambulánți, -te* adj. Care își exercită profesiunea deplasându-se dintr-un loc în altul.

ambulánță, *ambulanțe* s.f. 1. Formație medicală în spatele frontului, care dă răniților primul-ajutor. 2. Vehicul pentru transportarea urgentă la spital a bolnavilor sau a accidentaților.

ambuscádă, *ambuscade* s.f. (Mil.) Atacarea inamicului prin surprindere.

ameliorá, *amelioresc* vb. I tr. și refl. A (se) îmbunătăți, a (se) îndrepta.

amenajá, *amenajez* vb. I tr. A face să corespundă unei anumite utilizări.

amenajáre, *amenajări* s.f. ~ *hidraulică* = Ansamblu de lucrări executate pentru prevenirea acțiunilor dăunătoare ale unui curs de apă și pentru valorificarea resurselor lui potențiale.

amendá', *amendez* vb. I tr. A aplica cuiva o amendă.

amendá', *amendez* vb. I tr. A aduce amendamente.

amendámént, *amendamente* s.n. Propunere de modificare a unui text dintr-un proiect de lege, de tratat etc.

améndă, *amenzi* s.f. Sancțiune în bani pentru o contravenție, abatere de la o lege etc.

amenință, *ameninț* vb. I. tr. 1. A manifesta față de cineva intenția de a-i face rău; (intr.) a face un gest din care să înțeleagă acest lucru. 2. A constitui o primejdie pentru cineva sau ceva.

amestec, *amestecuri* s.n. 1. Combinație din lucruri diferite. 2. (Chim., tehn.) Produs obținut prin punerea laolaltă a mai multor substanțe. 3. Intervenție în treburile altuia.

amestecá, *amestec* vb. I. I. Tr. și refl. A forma un amestec (1). Tr. A schimba ordinea unor lucruri. 2. Refl. A interveni în treburile altuia.

amețeálă, *amețeli* s.f. Pierdere a echilibrului la om din cauza unor stări patologice, a unor mișcări circulare etc.

ameți, *amețesc* vb. IV. 1. Intr. A fi cuprins de amețeală. 2. Refl. A se îmbăta ușor.

amfiteátru, *amfiteatre* s.n. Aulă pentru cursuri sau pentru spectacole, cu locurile așezate în semicerc, în plan înclinat.

amíză, *amiezi* s.f. Mijlocul zilei, când Soarele se află la cea mai mare înălțime deasupra orizontului.

amicál, *-ă, amicali, -e* adj., adv. 1. Adj. Prietenesc. (Substantivat; sport) *Se va juca amicalul programat.* 2. Adj. Prietenos. 3. Adv. Prietenește.

amidón s.n. Substanță organică aflată în grăunțele de cereale, în tuberculii de cartofi etc., constituind elementul de bază în multe alimente.

amín interj. (În liturghie, folosit ca formulă de încheiere a rugăciunilor) Așa să fie!

amínte adv. Expr. *A-și aduce ~* = a-și aminti. *A lua ~* = a ține seamă de ceva.

amintí, *amintesc* vb. IV. 1. Tr. și intr. A-i reveni ceva în minte; a-i readuce cuiva ceva în memorie. 2. Tr. A menționa, a pomeni.

amintíre, *amintiri* s.f. 1. Idee sau imagine care se păstrează în minte. 2. Obiect dăruit care amintește de cineva sau de ceva.

amirál, *amirali* s.m. Cel mai înalt grad în marina militară.

amnezíe, *amnezii* s.f. Pierdere a memoriei.

amoniác s.n. Gaz incolor, cu miros înțepător, folosit în industria chimică.

amór, *amoruri* s.n. Dragoste, iubire. ~ *propriu* = prețuire (exagerată) a propriilor calități.

amortizá, *amortizez* vb. I. 1. Tr. și refl. A (se) atenua (intensitatea unui șoc, a unui zgomot etc.). 2. Tr. A restitui o datorie plătind-o treptat. A recupera o investiție.

amortizór, *amortizoare* s.n. Dispozitiv cu care se amortizează (1).

amorteálă, *amorteli* s.f. Stare de insensibilitate temporară a corpului sau a unei părți a corpului.

amortí, *amortesc* vb. IV. intr. 1. (Despre ființe sau despre corpul ori părțile corpului lor) A deveni temporar insensibil. 2. (Fig.) A i se diminua forța; a încetini, a slăbi.

ampér, *amperi* s.m. Unitate de măsură a intensității curentului electric.

amplásá, *amplasez* vb. I tr. A așeza o construcție, o instalație etc. pe un anumit loc.

amplásámént, *amplasamente* s.n. Loc pe care se amplasează ceva.

amplificá, *amplific* vb. I tr. și refl. A (se) mări, a (se) intensifica.